

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10. II. пов.

Конто почт. над. 143.322.

Адреса для телеграм
„Діло“ Львів.

Нач. Редактор повнова
аж 10—11 год. передпол.
Реконісія не зберігається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в каво 4 20 за
за ГРАНИЦЮ:

В Америці 1 дол. Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7 50 ит. Німеччині 7 50
марк. Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. кр. Ре-
мунія 150 лей. Болгарії 7 50
лв. Австрії 7 50 ш. Залиш
адреси 1 дол.

В справі оголо-
шень звертатися
до Адміністрації.

ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видав. ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“

Начальний редактор д-р ДМИТРО ЛЕВИШЬКИЙ

15
II. 1925

(неділя) точно в д. год. 6-гої вечером
зачинаються

ВЕЧЕРНИЦІ „С. У. ПР. У. ГА“

(Запрошення в „Доставі“, Руська 20, а дня 15. II. 1925 від 3 ої год. поп.
в Народнім Памі. Р. товського)

Почвірний голод і почвірні союзники.

На зібраній недавно у Москві партійній конференції російської компартії виступили в промови два лідери компартії Сталін і Каменев. Оба говорили на внутрішні теми. Один, Каменев, відкрив аж чотири роди голоду, на які нещодавно радала, а другий, Сталін, казав аж на чотирох союзників радлади. Вони доповняли себе. Голодні нестачі Каменева зати-
ла Сталін союзниками.

Перший голод радала це, на думку Каменева, товарний голод, це незадоволення селянських потреб радянських промислов. Другий голод — це кредитовий, третій — це культурний, четвертий — це голод на добру адміністрацію. Роздумуючи над усіма тими голодами, Каменев казав: „Ми повинні злати собі справу з того, що ці голодні процеси тільки починаються, ми ще слабо знаємо село“. Вся справа в тому, що село ви-
йде вже зі свого пасивізму та по-
чало проявляти політичну актив-
ність і тепер назрівас проблема, куди звернеться ця активність „чи піде вона поза радянську систему, чи через неї“. Каменев доказує не-
обхідність вжити всіх зусиль на те, щоб ця селянська активність
проявилася через радянську систему. Ожже всі голодні явища зводять Каменев до проблеми селянської політики радлади. Він вірить, що заспокоїти той почвірний го-
лод, все буде поладане. Про пятий і найважчий голод, про голод на хліб, Каменев якось мовби при-
забув. А неж є факт, стверджені і навіть офіційними радянськими
установами, що на території СРСР, голодує вже більше 10 мільонів на-
селення, хоч цифра ця не вичерпує
всіх голодуючих.

Доповнюючи Каменева і ослаблю-
ючи нібито його песимістичний настрій, Сталін вдарив у гіршу струну, хоч і закінчив це гірше, ніж Каменев. Він забалакав про союзників радлади. Першим со-
юзником є західно-європейський пролетаріат, однак він не в силі
виявити ніякої допомоги СРСР. Другим союзником є колоній єв-
ропейських великодержав. Цей союз-
ник йде з допомогою, але дуже
поволі. Третій союзник — це не-
порозуміння та конфлікти між єв-
ропейськими державами. Той союз-
ник не вповні надійний, бо в су-
часний мент на збройні конфлікти
не заноситься. Четвертий і найне-
дійший союзник — це селянство.
Цей союзник теж не дуже сильний,
але він є „одиноким, що може нам
тепер виявити допомогу“ — каже
Сталін. „Та вся біда в тому —
продовжує він — що багато з на-
ших товаришів не розуміє або не

хоче зрозуміти ваги всієї справи. Я думаю, що з усіх небез-
пек, які є перед нами, це нерозу-
міння є найбільшою небезпкою. Вона настільки велика, що коли
товариші на місцях її не зрозумі-
ють, то вся справа може закінчи-
тися провалом радянської
влади“.

Сталін ставить справу: або-або! „Або ми дозволимо безпартійним селянам і робітникам нас критику-
вати, або вони почнуть нас критикувати шляхом повстань“. Сумно закінчив свою промову Сталін. Він же по смерті Леніна являється оди-
ноким глибшим теоретиком росій-
ського комунізму та найавторитет-
нішим інтерпретатором ленінізму.
„Ясно — кличе він в одному місці своєї промови — що добра нема і не може бути!“ В тому оклику криється весь трагізм російського
комунізму. Не тільки нема, але й не
може бути добра! Якже це пого-

дити в тою великою вірою в пе-
ремогу? Як оправдати всю семі-
літню працю тогож таки Сталіна і
товаришів в імя саме реалізації
того по їхньому понятю добра.
Чим оправдати цілі ріки людської
крови? Такий оклик могла вирвати
з горла Сталіна хіба тільки зневіра.
Зневіра в семілітню роботу, зне-
віра в свої сили, розчарування в
буденній дійсності та житті.

Хоча він разом із Каменевом ста-
рається затерти ту внутрішню зне-
віру і намагається у своїх слухачів
створити навіть ілюзію, що має
велику віру в майбутнє революції,
але такі зі застереженнями. Якщо
всі партійні товариші зрозуміють
велику вагу приєднання селянства,
то все буде направлено. Та в тім
то й діло, що вони вже сім літ не
бажають цього зрозуміти. Це з од-
ного боку, а з другого боку діло
ще й в тому, що селянство ніяк
не рветься в обійми комунізму.
Воно тільки прислухується усім тим
великим словам, а подекуди при-
глядається ще більшим від слів
лозам. Уже сьомий рік не хоче се-
лянство зрозуміти доброї та
щирої волі комуністів. Бо й якже
воно це зрозуміти, коли такий стовп
большевизму як Каменев говорить
про їхню породу голоду, метикує
про існуючу ліквідацію, а ніяк не хо-
че заглянути в очі правдивому го-
лодові, що десяткує селян. І він не
хоче зрозуміти!

В. М.

В напруженому положенні.

Кілька уваг на церковно-народні теми.

IX.

Незаперечним фактом є те, що
під теперішню попу у нас є велика
недостача священників. В роки
І повенні роки не були сприйма-
ні для богословських студій. Уні-
верситети й богословські факуль-
тети в дійсності не функціонували,
або проявляли свою діяльність в
обмежено обсязі. Через те незви-
чайно припинилася продукція свя-
щенників. А поруч з тим ряди ду-
ховенства зменшувалися з кожним
роком все більше і більше. Полі-
тика австро-мадарських генералів і
горячкова діяльність всіляких За-
гурських, таборова політика Австрії
і заслання, приноровлювані цар-
ським окупаційним режимом в р.
1914—1915 до уніатського духо-
венства, — все це було вимірено
проти українського духовенства,
обчислене на його загибель.

Після першої фази тієї руйнів-
ної політики у відношенні до укр.
духовенства й українського наро-
ду прийшла друга.

Чи треба підводити бі-
ляніс втрат? А крім того багато
священників скосила смерть, по-
шесть тифу в часі масового вихо-
ду в кам'янецький чотирокутник
смерті.

Наслідком війни і повозних пе-
ріплетів не лише дуже діямаво по-
терпіло духовенство фізично,
але й гр.-кат. церква по-
несла непомірно великі втрати ма-
теріяльні, а вірні гр. кат. об-
раду моральні. Займало було
зупинятися над тими шкодами в
сфері моральній і матеріяльній.
Ціла країна зі сотнями знесених з
лиця землі церков і приходств
свідчить про розвир шкід. Через
недостачу священників вірні довгі
літа, а в багатьох охолощих ще й

тепер не є обслуговувані як слід
під оглядом релігійних функцій.
Восне покоління вже виховалося
без впливу церкви й школи, а й
тепер катехизація, наука релігії в
школі викладе значні нестачі й
щільни, бо майже кожний свяще-
ник мусить обслуговувати пересічні
дві, а то й три парафії.

Духовенство потерпіло не лише
скількистєво, але й якос-
тєво. Всі молодші, енергійніші
заважніші елементи серед духо-
венства були тим магнесом,

То-
му й серед духовенства збереглися
в більшій мірі елементи або вже
зжиті, або пасивні, шкарадунні,
яких хата в питаннях громадян-
ського життя звичайно „є в краю“.

В таких умовах що є більше
природне, життєво цільне — як
те, що слід приспінити продукцію
духовенства, слід якийськорше об-
садити всі станиці, слід на всі мі-
сця поставити діяльних людей.
І ясно, що тут навіть наймо ган-
тяться за „досконалим типом“ свя-
щенника, якщо під цим розуміти —
скажимо — безженність. Колиб на-
віть всі громадянські чинники, ду-
ховні і світські, розглянувши ви-
черпуючо всі про і соніа целібату,
о дновгдіно признали, що пер-
шим і єдиним виходом є безжен-
ність духовенства, то й тут слід би
негайно рятувати положення обса-
дою парафій і взагалі духовних
станцій тими священниками, які є
під рукою, які вже є підготовані,
аже є готові обняти свої станови-
ща. Тимчасом що діється? У всіх
трех галицьких дієцезіях є сто
сім укинених богословів, як
згідно з обовязуючими правами
і традиціями поженилися і да-
ремне ждуть свяченя. Скажмо,
що найбільше невисвячених жона-
тих богословів є у львівській діє-
цезії (70), себто там, де — згідно з
громадською опінією — справу ве-
деться дипломатично, де з целіба-
том йде ще тільки гра у піжмур-
ки, де ніби то нема великого нати-
ску і т. п., менше невисвячених жо-
натих богословів є в перемиській
дієцезії (30), а найменше в стани-
славській (7). Є загальна недоста-
ча священників молодих, що рвуться
до праці, а тимчасом таємна полі-
тика наших єрархів допускає до
того, що 107 укинених богословів
не може зайняти того становища,
до якого вони готовилися стільки
літ, в своїх думках і мріях розпо-
вували план своєї праці і діяль-
ності. Сьогодні сотня молодих лю-
дей, сотня подруж, а разом з ними
дві сотні родин, себто понад ти-
сяча осіб, а коли взяти під увагу
ближчих і дальших своїхж понад
десять тисяч людей є невовених,
огірчених, а сотня жонатих і невя-
свичених богословів є безробіт-
ними, позбавленими зарплату праці
терену діяльності, заведеними у
своїх уругунованих сподіваннях, не-
щасливими, витрученими з нормаль-
ного життєвого шляху. І сні вони!
А не тільки одна стовоча металі,

Red. czas. „Dilo“ we Lwowie, Pr. 96 25.
W imieniu Księstwa polskiej Polakiej: Sąd
okręgowy kam. orzekł na wniosek Prokuratury
przy tymże Sądzie, jako Trybunał Pro-
sowy we Lwowie, że treść artykułu, umie-
szczonego w czasopiśmie „Dilo“ Nr. 43.
(10.4.25) z dnia 10. II. 1925, w artykule pod
tytułem: 1) „Proty polnizschenia cirk y“
ustępo między słowami: cerkwy z Rymom,
a: wywołowyw. 2) „Nowynku“ a) notatka p.
t. „Legalizacja represi“ zdanie między sło-
wami: bromadalam zabereck... a: W zako-
noprojekt, b) notatka „Szcze odyn order“
w całej osnowie zawiera znanioma ad 1) i
2) a) zbrodni z 65 a) ust. kar. 3) b) w

stępku z § 310 u. k. uznał dokonaną w dniu
9. lutego 1925 konfiskację za usprawiedliwo-
ną i zarządził zniszczenie całego nakładu i
wydal w myśl § 493 p. k. zakaz druku tego
rozprawozschinania tego pisma drukowego.
Zarazem wydal nakaz odpowiedzialnemu
redaktorowi tego czasopiisma, by orzeczenie
niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym
numerze i to na pierwszej stronie. Niewy-
konanie tego nakazu pociąga za sobą na-
stępstwa przewidziane w § 21. ust. drak. z
17. grudnia 1863 Dz. p. Nr. 6 ex 1863 t.
j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę
do 40) zł. p. Lwów dnia 11. lutego 1925 r.
(Piłnosc bezwzględna).

Ідеї індивідуалізму, особисті рани, але є ще й друга сторона медалі, громадянська. Об'єктивні життєві потреби вимагають, щоб та сотня людей була покликана до праці, до діяльності, до впливовання, акоріновання й піддержування моральних принципів в суспільності, щоб молоде покоління не виростало у відчуженні від церкви, як чинника морального й національно-культурного; щоб тепер, більше як колинебудь, відбувалася в церкві і школі наука релігії; щоб вісній тепер частіше істнував зв'язок духовенства з народом; щоб духовенство йшло на зустріч вимогам і потребам вірних; щоб серед народу не ширилися чужі, ворожі церкві і нації впливи; щоб не перетягано до римо-католицької церкви нашого народу; щоб не відірвано від живого тіла нації поодинокі його частини.

Сотні церков знищених і невідбудованих. І немає кому загріти, заохотити самотніх громадян до відбудови святих, бо не має священників, а тимчасом, як гриби по полі, виростають численні косячки, пробства, силою обставин пишави гр. кат. обряди забувають про свою церкву і потопляють в чужинському морі, або шукають заспокоєння своїх духових потреб в сектанстві. Справа методисти й різні варіанти штундизму все більше промочують собі шлях в нашому народі. Колиб навіть хто в своїй поверховності й непередуманості уважав це замише бай-думом, або навіть корисним, то ми мусимо зазначити його шкідливість з національної точки погляду. В першу чергу пропаганда сектанства розбиває одну з церковну організацію українського народу в Галичині і витворює ту релігійно-віроісповідну шайку, проти якої ми виступаємо принципово і яку вважаємо шкідливою на Волині, в Галичині й на Бел. Україні. Далі, поминаючи догматичний бік справи (в що ми не входимо), сектанство є підчине чужим пропагандистичним осередкам та ведеться в чужих мовах. Нпр. анабаптистична література є дуже велика й обемиста в російській мові. Ясно, що разом з чужою мовою, чужою пропагандою проходить в нашу масу й чужі впливи. Не хочемо зупинятися над нищими річчями й мішчями сектанства. Однак не відлягає сумніви, що воно вже сьогодні є що найменше толеранне владі для відірвання гр. кат. церкви, а оскільки, коли ціль буде досягнута, воно буде безперервно переслідуване як

Голод, гроші, гармати...

З настроїв міжнародної політики.

Підчас останньої війни Англія й дисували все її зусилля тою ж мовою: голод, гроші, гармати. — Щоби переміти війну, казали вони, треба мати три „м“: тому, що Німеччині бракувало одного „м“ — людей, вона мусіла програти війну.

Читаючи європейську пресу на протязі останніх тижнів, мимохіть нагадується латка англійська воєнна формула. Можна сказати, що все зусилля і вся увага європейської політики зосереджені нині на трох „г“: голоді, грошах та гарматах. Гостра проблема війни прибрала лише змінну подобу. Французька та англійська преса підраховує нервово результати світового врожаю; у внутрішній політиці Англії та Франції справа управління цін на хліб стоїть на першій місці. Другим пунктом, над яким ведеться палка дискусія між учорашиніми союзниками і зокрема між ними і Німеччиною, а крім цього всіх їх поодинокі з Америки, це повсюдні довги. „Цавайте гроші!“ — це останній висновок усіх дипломатичних нот, чемних переговорів та заходів, щоби придати собі нових союзників або бодай на якийсь час удержати при собі старих. Два міродатні висловки офіційної опії: англійський „Таймс“ з дня 9. ч. м. і французький „Темпс“ з дня 8. і 9. ч. м. присвячують довгі наступні статті міжсоюзницьким повсякденним обрахункам.

Ми не будемо входить в подробиці фінансової дискусії між двома кабинетами. Достить зазначити, що остання відповідь англійського уряду на французьку ноту з дня 10-го січня привносить нові пропозиції, які англійський денник називає „великосердими“ (generous), а французький — щирими, себто такими, що у кожнім разі заслуговують на

уважне обміркування. Зміст цих пропозицій такий: Англія готова зрештисі уся своїх воєнних претензій супроти Франції, а відшкодувати їй сама повинна заплатити Зстиненим Державам. З огляду на те, що це є мінімум претензій Англії, вона застерігається проти виключення їх виключно зі сплати Німеччини супроти Франції. Англійський уряд передбачує два роди французьких сплат: одні постійні, незалежні від виконання Німеччиною прийнятого нею міжнародного плану Дожа, другі умовні, непериодичні, залежні від сум сплатуваних Німеччиною. Франція добуває в цій пропозиції притасаний сумнів Англії, що Німеччина не виконає вповні прийнятих зобов'язань. Цей сумнів вказує ще раз, що спільний англо-французький фронт супроти Німеччини захитаний.

Третє „г“ — гармати, дає свіжий привід французькій пресі до крику на адресу Німеччини. Міжсоюзницька військова комісія офіційно ствердила, що німецький уряд потайки підготувався до можливої війни, збираючи муніцію і доповнюючи „Reichswehr“ понад норму дозволу Версальським договором. Як же ж у таких умовах думати про порозуміння з непоправним сусідом?

Вся хиткість нинішнього європейського миру в тому, що так само, як в останній війні всі три „г“ — голод та гроші, себто економічні умовини і гармати, себто справа обмеження міжнародних зброєнь є як найтісніше зі собою зв'язані; одні є безпосередньою причиною, другі безпосереднім наслідком. Як довго цих справ не розглядається суцільно, в однією метою спільно-го їх поладнання, доти гроші йдуть на гармати, замість на голод, а голод творить гармати. М. Р.

В обороні рідного слова.

Відозна Народного Комітету

Законами, ухваленими виключно польськими голосами проти волі українського народу введено в західно-українських етнографічних землях обмеження найважливішого права народу, свободного уживання української мови в судах, прокураторських урядах, нотаріаті, в урядах державних і самоуправних адміністративних властей та в школах.

Не уважаючи на протест цілого представництва українського народу по цей бік рижської смуги, закони ці вводять польські власті в життя з повною строгістю

не можемо... нуть також тих засобів, які виковані для користи противника дозволяють нам вістря звернути проти нього.

Тому Народний Комітет визнає ціле громадянство, а зокрема членів інтересованих станів, щоби, не відлягаючи від великих трудів, які нахлядані на українських громадян згадані закони і їх виконні розпорядки, постояли в обороні прав української мови аж до повного успіху.

Присвячуючи при цьому окрему увагу

Народний Комітет визнає всі партійні організації до яких інтензивнішої участі в акції т. за шкільного публіситету.

Завданням організації є постаратися в своїх повітах про масові внесення декларацій, які домаються утворення державних народних шкіл з українською викладавською мовою у всіх громадах повіту. Організації мають доповнювати, щоби ці декларації були правильно і в законом означені речинні внесені до шкільних властей та щоби усунуто всі формальні браки, які могли би дати притоку до унеможливлення хоч би однієї декларації.

Канцелярія Народного Комітету

в. ю. КИСІЛЕВСЬКИЙ.

На Атлантийському Океані.

В бурю.

Спочатку через сон видається, що десь громи біють, дощ летиться... Гроїть зростає... Сон вітківе зовсім. Кораблем кидас... До стін бе з шумом і силою вода... Щось гей-би стогне, вис...

Буря. Високо кидас ліжком. То ноги вгору, то головою... По кабіні котяться різні предмети. Через шум, лоскіт, чути зойки хворих... Морська хвороба.

Все тріщить. Вода, здається, заліває корабель. Коридорами дунають тяжкі кроки, аж сюди долітають слова команди.

Хтось починає кричати: вода, вода!... Голоси амагаються, крик, плач дітей...

Паника. Сходами в долину до кабіни хлинула вода, зашуміло...

Все тріщить, корабель хилиться на лівий бік... Що сталося? Сильний голос кричить: тиша! В одну мить все стихає.

Корабель зі-стоном випростовується поволі. Кризь відчинені двері на поклада влетіла хвиля води в середину... Минують години. Розвиднюється. Хапаються стін, виходжу з трудом на верш.

Хвилі йдуть наче гори високо... Вершок скритий піною прибирає прозористий блакитний колір... Нагло ціла гора зі страшним грохотом кудись провалюється, на її місці росте друга, третя... безліч їх... Хиара водного пілу засипує корабель, що тяжко стоїть і майже поринає в збурених хвилях...

Довкола водні гори... Сильний вітер шарпає піною, водою та наче снігом крутить, мете.

Я не бачив кращого й могутнішого виду над цей, в бурю, на повоному океані.

Краса закривас майже почуття небезпеки...

Моряк коло ратункових човнів видається восковою фігуркою в своїйому непромокальському плащі... Водяний піл закривас його, врядаючи, зовсім.

Буря стихає, але може ще повернутись. Старшина вилітає кожного, чи вичитав пояснення, як мастяся вживати коркових сорочок...

Море гуде, вис. Знов біють хвилі

на поклада. Перестрашені лица... Зойки дітей.

На стіні коло dining-room *) прибивас моряк... найновіші спортові зведення з Англії та Америки...

Сніданок.

Dining-room III-ої класи... Море все ще тяжко йде. Побігло холодом наче в ледяній. Зближається до Нью-фаундленської мілини та до зимної морської течії.

Подівають сніданок. Стоєрд *) при мойому столі, молодий, русий Англієць у сніжно-білій курточці з золотими гуашками, має зі своїми гостями чисту біду... Деї „кошерні“ родини, десь в Піншині, чи звідки, їде в Америку... Старий „пра-отець“, синій з ріденською борідкою і пейсаний, вибривас наче на ярмарок... чоботи, халат довжезний, інтерна трохи баранкова шапка... все як має бути, навіть червона хустинка сторчить з халата... Жінка, сині і шість хлопців, як орків, різної величини й натурі. А всі в картузах!... Наймолодшого, Шльомка треба ще ложкою годувати, хоч і він сам вже собі пальцями амідом помагає.

*) Іздала салі.

*) Steward — той, що обслуговує при їд.

Шльомко — приятель ше нещой Ерейгале, одинокій дочці другої „фамелії“.

Стоєрд терпеливо випитує кожного окрема, що подавати. Царма, що жадне не розуміє... і приносить... Одному знімає каво з салатою, другому рибу з соусом „cream-juice“, хйця „fried and boiled“... масло, сир...

Старий надумується, чи не зати „suitable buns“), про які стоєрд питає, але стара азяла його не р-кає халата.

„Зг ем, зол а герінг брінгс“... „Yes! Haring!“

Зрозумів, підносить палець, скільки порцій принести... Шльомко всі шестеро хлопців з криком несуть і собі пальці.

Стоєрд сабляється на знак, що порозумів, хоче відхилити. Стара задержала його ще за руку.

„Абер гіт гезален!“... задал скривившись.

На Атл. Океані 20. I. 1925.

*) Під тіст.

**) „Скажи ледяй осядзай шматок“.

***) „Але добре солоний“.

[illegible]

1347 (1—)

3 друкарні Видавничого Спілки Школярів Львів. Ринок в. 1900